

Kázmér Klára

Egy szlovákiai szövegértés-felmérésről

Kedves Olvasó!

Levelemben a szlovákiai magyar középiskolások körében végzett szövegértési felmérés fontosságát, céljait és módszereit szeretném megosztani az olvasókkal.

A PISA-eredmények ismerete óta világszerte egyre nagyobb nyilvánosságot kap az a tény, hogy mennyire fontos a diákok szövegértési képességének a fejlesztése. Ugyancsak nagyon jelentősé váltak a tanulók szövegértési nehézségeinek a feltérképezésére irányuló kutatások. Ennek ellenére Szlovákiában nincs olyan országos szintű felmérés, amellyel átfogó képet kaphatnánk a magyar diákok anyanyelvi szövegértési képességeiről. A PISA-felmérések eredményein keresztül vannak információink a szlovákiai 15 éves tanulókról, de a hivatalos szlovákiai PISA-elemzésekben a szlovák és a magyar diákok teljesítményét együtt kezelik, nem különböztetik meg egymástól a különböző nemzetiségű tanulók eredményeit.

Ahhoz, hogy fejleszthessük a szlovákiai magyar diákok kompetenciáit ezen a téren, ismernünk kell a problémát okozó területeket. Ennek érdekében doktori disszertációmban a szlovákiai magyar középiskolás tanulók szövegértési képességeinek a felmérésével foglalkozom. A kutatásban első és negyedik osztályos gimnazisták, valamint szakközépiskolás tanulók vettek részt. A felmérés alanyainak azért választottam a kezdő és a végzős évfolyamok diákjait, hogy a helyzetfelmérés mellett következtetni lehessen a szövegértésben az életkor előrehaladtával bekövetkező változásokra. A kutatás különböző típusú iskolákban történt azért, hogy kiderüljön: van-e szignifikáns különbség az eltérő típusú közoktatási intézmények diákjainak a szövegértési képességei között.

A kutatásban részt vevő iskolák számát Szlovákia magyar tanítási nyelvű középiskoláinak a száma határozta meg, míg az adatközlő tanulók számát az adott iskolák évfolyamainak a maximális létszáma. A felmérésben összesen 13 iskola (6 gimnázium és 7 szakközépiskola) 648 diákja vett részt: 319 gimnazista és 329 szakközépiskolás tanuló. A megoszlás a következő volt: 148 elsős és 171 negyedikes gimnazista; valamint 180 elsős és 149 végzős szakközépiskolás tanuló. Az iskolák földrajzi elhelyezkedése lefedi a szlovákiai magyar lakosság földrajzi megoszlását.

A tanulók egy szociológiai kérdőívet és egy szövegértési tesztet töltöttek ki. A szociológiai kérdőívben az alapadatokon kívül (nem, lakhely stb.) olyan információkra kérdeztem rá, amelyek befolyásolhatják a diákok szövegértési képességeit, például a szülők iskolázottsága, a tanulók olvasási szokásai (milyen gyakorisággal olvasnak bizonyos típusú szövegeket magyar, szlovák és egyéb idegen nyelven). A szövegértési teszt összeállításakor egy már meglévő tesztet használtam fel; a választás a 2009-es PISA-tesztekre esett több okból is. Egyrészt azért, mert az azonos típusú feladatok használatával össze tudom hasonlítani a saját kapott eredményeimet a 15 éves tanulók PISA-eredményeivel, és így módon

kiderülhet, hogy vannak-e különbségek az általános iskolás és a középiskolás diákok között. Másrészt azért, mert a kutatás megkezdésekor a PISA-tesztelések közül ebben a ciklusban mérték fel utoljára kiemelten a diákok szövegértési képességeit világszerte.

A szövegértési teszt összeállításánál fontos szempont volt az, hogy a diákoknak az egész feladatsor kitöltésére egy tanítási óra (45 perc) állt a rendelkezésére. A tesztben három szöveg (egy folyamatos és két nem folyamatos) szerepelt négy feladattal. A folyamatos szöveg egy rövid regényrészlet; a nem folyamatos szövegek egyike egy grafikonokat tartalmazó újságcikk, a másik pedig egy áruházi felhívás volt. A feladatok kétféle típusba tartoztak: zárt végű feleletválasztós és nyílt végű, saját válasz megadását igénylő kérdések körébe. A tesztkérdések magukban foglalják a szövegértési gondolkodási műveletek használatának mindegyikét: a hozzáférést és a visszakeresést, az értelmezést és az integrációt, továbbá a reflexió és az értékelés műveletét is. A diákok a teszt papíralapú változatát töltötték ki, mivel az iskolák többségében az elektronikus kitöltést nem lehetett megoldani. Mindegyik kitöltött teszt adatait számítógépre vittem, és egy elektronikus adatbázist készítettem belőlük. Jelenleg az adatok elemzése folyik.

Remélem, hogy kutatásom céljainak, anyagának és módszereinek a rövid ismertetésével további kutatókat ösztönözök saját közösségük szövegértési képességeinek a vizsgálatára és fejlesztésére, mert bár a PISA-eredményekből tudjuk, hogy a diákok szövegértési képességeiben komoly hiányosságok mutatkoznak, szükséges lenne nagyobb hangsúlyt fektetni e kompetenciák fejlesztésére és a szövegértést gátló tényezők felfedezésére.

Üdvözlettel:

Nagyabony, 2019. február 22.

Kázmér Klára
doktori hallgató
Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem

Kázmér, Klára: A survey on text comprehension in Slovakia

Az írás szerzőjéről

Kázmér Klára

doktori hallgató
Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem
Közép-európai Tanulmányok Kara
Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, Nyitra

klari.kazmer[kukac]gmail.com